

REGENERARE URBANĂ

Studiu pilot pentru zona Matache, București

ETAPIZAREA POLITICILOR PENTRU REGENERARE URBANĂ

Contextul din zona Matache cu enclavele de sărăcie și degradare fizică a mediului construit, dar și cu intervenții brutale fac ca regenerarea urbană să fie o prioritate. Din cauza stării fizice și a șantierului în curs pentru realizarea infrastructurii de trafic, acest proces trebuie etapizat astfel:

1. **Măsuri temporare de urgență** pentru regenerarea cartierului Matache:

- pentru siguranța și confortul locuitorilor pe durata șantierului.

De la începerea lucrărilor, organizarea de șantier este neadecvată și inacceptabilă din punctul de vedere al siguranței și confortului cetățenilor din zonă: nu există posibilitatea de acces pentru intervenții speciale (salvare, pompieri, poliție) în zona afectată de șantier, lipsesc măsurile elementare de protecție contra accidentării (cădere, împiedicare, etc.), lipsesc măsuri pentru reducerea disconfortului (noroi, praf, zgomot), mai ales în condițiile începerii sezonului ploios și rece, etc.

- punerea în stare de conservare a Halei Matache
 - realizarea centrului de informare, comunicare și întărire a coeziunii sociale – anexele 1 și 2.
2. **Enunțarea principiilor de regenerare.**
3. **Definirea ariei de intervenție.**
4. **Realizarea temelor de concurs** pe subzone semnificative care se subordonează principiilor de regenerare urbană.

CONCEPTUL DE REGENERARE URBANĂ

În definiția curentă în practica și literatura urbanistică, **regenerarea urbană** este o acțiune care conduce la soluționarea problemelor urbane și găsirea unei îmbunătățiri de lungă durată pentru condițiile economice, fizice, sociale și de mediu într-o zonă care trebuie schimbată¹.

Printre principiile general acceptate de regenerare urbană se regăsesc:

- Regenerarea se bazează pe analiza adecvată a condițiilor locale.
- Regenerarea trebuie să țintească către o schimbare simultană a stării fizice a clădirilor, structurii sociale, a bazei economice și condițiilor de mediu.
- Regenerarea este în concordanță cu obiectivele dezvoltării durabile.
- Regenerarea trebuie să stabilească obiective clare și cuantificabile.
- Regenerarea trebuie să utilizeze eficient resursele naturale, economice și umane disponibile.
- Regenerarea se bazează pe participare și consens între actorii implicați, care lucrează ca parteneri².

Regenerarea urbană sustenabilă este unul din obiectivele politicii de coeziune a Uniunii Europene³. În general, regenerarea urbană nu se bazează pe principii stabilite la niveluri înalte, ci sunt mai degrabă programe naționale.

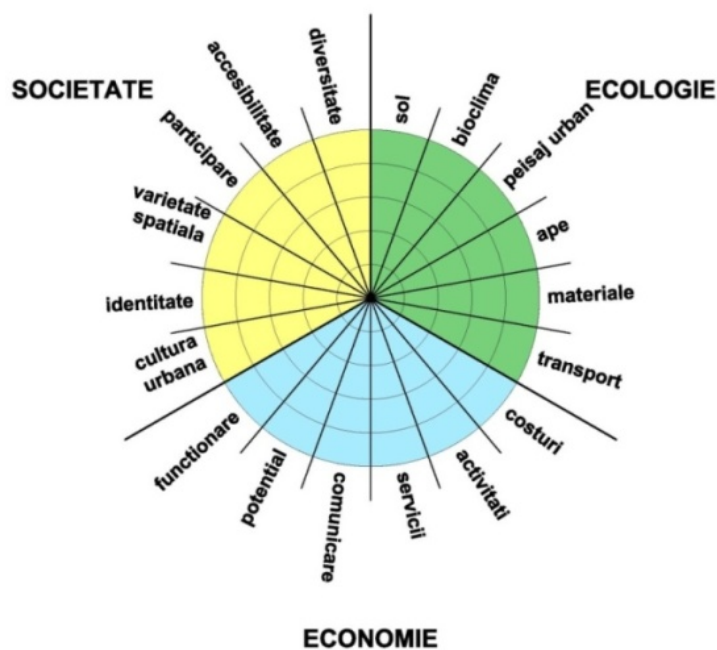
¹ Vezi Peter W. Roberts, Hugh Sykes, "The evolution, definition and purpose of urban regeneration" *Urban Regeneration. A handbook*. Sage 2000, p. 17.

² Idem, p.18.

³ Vezi Declarația de la Toledo (http://www.rur.ro/Declaratia_de_la_Toledo.pdf) și politicile sectoriale și regionale ale Uniunii Europene <http://www.europolitics.info/sectoral-policies> și http://ec.europa.eu/regional_policy

Dezvoltare durabilă, sustenabilă, implică satisfacerea nevoilor prezentului fără a compromite abilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi; pentru ca dezvoltarea să fie durabilă, trebuie să țină seama de factorii sociali și de mediu, să evalueze consecințele pe termen lung⁴. Metodologiile de evaluare integrată⁵ a propunerilor de dezvoltare urbană sunt ghidate de convingerea că sustenabilitatea presupune satisfacerea simultană a celor trei criterii - ecologic, social, economic. În cele ce urmează am folosit reprezentarea performanței procesului de regenerare urbană conform metodologiei cunoscută sub denumirea de *Sustainability Value Map* (SVM)⁶.

Pentru evaluarea procesului propunem o variantă abreviată a metodologiei. Astfel, cele trei criterii ale SVP - **Ecologie, Societate, Economie** - au fost descrise, fiecare, prin șase parametri, calitativi sau cantitativi, reduși fiecare la un singur indicator pe o scară unică de la 1 (minim) la 5 (maxim) de contribuție la sustenabilitatea globală a propunerii. Rezultatul evaluării este reprezentat pe o cartogramă denumită *cercul sustenabilității*.

⁴ Definiție formulată de Comisia Brundtland (The World Commission on Environment and Development, 1987) (http://en.wikipedia.org/wiki/Brundtland_Commission sau <http://ec.europa.eu/environment/eussd/>)

⁵ În ultimele două decenii evaluarea complexă, în perspectiva sustenabilității globale a proiectelor însoțește analiza, proiectarea, planificarea și decizia în profil urban. Se pot cita în această ordine de idei: Sistemul de evaluare SPeAR (elaborat și folosit de celebrul birou de arhitectură și inginerie Ove Arup&Associates pentru proiectele sale) - cu patru criterii (mediu, social, resurse naturale, economie) ; procedura japoneză cunoscută ca "3-STAR" (mediu, populație, tehnologie), uneori poreclită "a slip-ului"; variantele norvegiană BAR CHART și daneză de cartare a ecoprofilurilor create prin proiecte; LEED system din SUA, pentru ratingul planificării comunităților ; « Roza vânturilor » care cartează 26 de indicatori și este folosită în Suedia. Lista poate fi continuată.

⁶ Metodologia SVM a fost elaborată de Chris Butters pentru Institutul *GAIA International* și aplicată, cu adaptări metodologice necesare, și în analiza unor situații existente (ghetou de sărăcie extremă, Capetown, SA) dar și a unor proiecte de dimensiuni variate, de la grupări rezidențiale (Ghoettenburg, Suedia), ecologizare urbană (Freiburg, Germania), dezvoltarea zonei metropolitane (Copenhaga), sisteme regionale de irigații în Africa - până la jurizări de concursuri de arhitectură.

PRINCIPII DE REGENERARE URBANĂ SPECIFICE ZONEI MATACHE

Documentele naționale și internaționale⁷ precum și exemplele de regenerare urbană din Europa recomandă o abordare integrată, care ține cont de specificul zonei.

Principii de regenerare urbană în domeniul social

1. Să realizeze varietate spațială (prin recuperarea și valorificarea spațiilor publice și crearea de noi spații publice).
2. Să asigure o schimbare a structurii sociale (prin mixitate socială, gestiunea conflictelor și integrare socială, îmbunătățirea sau asigurarea de noi funcțiuni comunitare).

Argument: *Locuitorii reprezintă o resursă importantă a locului, ce merită să fie păstrată; în cazul procesului de față, este vorba despre regenerarea urbană în care tocmai păstrarea locuitorilor constituie elementul distinctiv față de controversata renovare urbană care, în cele mai multe cazuri, nu numai că înlocuiește integral fondul construit fără a ține seama de context și istoria locului, dar schimbă și locuitorii zonei.* (Studiu de marketing socio-urban de fundamentare PUZ Dublare diametrală nord-sud tronsonul Buzești-Berzei, realizat de ATELIERUL DE URBANISM «URBIS '90», lect. drd. arh. Liviu IANĂȘI)

3. Să asigure mobilitatea pentru cetățeni (vârstnici, persoane cu dizabilități, copii și mame cu copii, etc.).
4. Să definească, să păstreze și să întărească identitatea urbană și culturală a cartierului (prin valorificarea morfologiei urbane, a zonelor protejate, a clădirilor istorice din zonă, a toponimiei, reperelor culturale și a istoriei).

Argumente:

Este obligatorie conservarea și punerea în valoare a tuturor porțiunilor de țesut urban care prezintă valoare culturală semnificativă atât a vechimii cât și din cel al valorii artistice (...) Este obligatorie conservarea și punerea în valoare a fondului construit în toate porțiunile de țesut urban care prezintă valoare culturală din punctul de vedere a valorii artistice (...) Este obligatorie conservarea și punerea în valoare a tramei stradale și a parcelarului în porțiunile de țesut urban cu valoare culturală semnificativă din punctul de vedere a vechimii. (Identificarea resursei culturale prin prisma aspectelor esențiale din evoluția istorică – studiu de fundamentare PUZ Dublare diametrală nord-sud, dr. arh.

Hanna Derer)

Intenția de constituire a zonei Gării de Nord în nod intermodal, constituie un atuu important pentru devenirea axului Buzești-Berzei-Vasile Pârvan. Relația ambivalentă nod-ax este extrem de avantajoasă, nodul contribuie cu un aport important de utilizatori în zona axului creat, în timp ce axul oferă atractivitate prin activitățile localizate și imaginea urbană reprezentivă, atât de importante pentru calitatea de poartă a orașului pe care Gara de Nord o exercită. (Studiu de marketing socio-urban de fundamentare PUZ Dublare diametrală nord-sud tronsonul Buzești-Berzei, realizat de ATELIERUL DE URBANISM «URBIS '90», lect. drd. arh. Liviu IANĂȘI)

⁷ Charta de la Leipzig 2008, Declarația de la Toledo 2010, Politica pentru Arhitectură în România 2010-2015 – Cultura mediului construit și calitatea vieții, OAR 2010.

Principii în domeniul ecologic

1. Să asigure un sistem de transport durabil (prin transport alternativ, îmbunătățirea conexiunilor pentru transportul în comun, trasee pietonale și pentru biciclete, realizarea unui sistem integrat de parări și remodelarea spațiului Gării de Nord ca nod intermodal).

Argument: *În perspectiva conturării nodului intermodal Gara de Nord situat în vecinătatea imediată, produsul transport public devine și mai important.* (Studiu de marketing socio-urban de fundamentare PUZ Dublare diametrala nord-sud tronsonul Buzești-Berzei, realizat de ATELIERUL DE URBANISM «URBIS '90», lect. drd. arh. Liviu IANĂȘI)

2. Să refolească și să recicleze fondul construit existent (reutilizarea și reabilitarea clădirilor existente abandonate).
3. Să utilizeze durabil și îmbunătățească spațiile verzi existente.
4. Să utilizeze soluții pentru protecția mediului.

Principii în domeniul economic

1. Să încurajeze activitatea economică și diversitatea ei, păstrând caracterul zonei.

Argument: *Prin calitățile sale, spațiu public poate fi atractiv în sine, dar prin avantajele care îi sunt asociate, poate genera un plus de atractivitate pentru zonele care îi sunt adiacente – asistăm la conturarea unui coridor de dezvoltare în oraș, ce preia vocația comercială recunoscută a acestei părți de zonă centrală, amplificând-o prin adecvare la solicitările actuale.* (Studiu de marketing socio-urban de fundamentare PUZ Dublare diametrala nord-sud tronsonul Buzești-Berzei, realizat de ATELIERUL DE URBANISM «URBIS '90», lect. drd. arh. Liviu IANĂȘI)

2. Să asigure investiții durabile.
3. Să folosească resursele umane locale.
4. Să asigure diversitatea locuirii (prin reabilitări și construcții de locuințe tipice zonei).

Platforma pentru București
Grupul Arhitecții Voluntari
octombrie 2011